



Numărul 13

Oradea-mare 28 martie (10 aprilie) 1904.

Anul XL

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Societatea română și literatura.

— Fragment din conferința ținută la Academia Română. —

Un amic, căruia me tenguiaș de cele de mai sus, îmi povestii o întâmplare, al căruia erou fusese ênsuș și cu care s'ar putea întregi caracteristica snobismului de la noi.

— Eram tiner, zicea el, pasionat de frumos sub toate formele și întrupările și ea prinos de dragoste pentru o femeie scrisesem o carte în care tot ce aveam mai curat, mai viu, mai dulce în inimă îi eră așternut la picioare. O poemă de iluziuni, de speranțe și de năsuinți.

Cu câtă sfială i-am oferit-o, cu câtă căldură am rugat-o să-și arunce ochii asupra-î și cu ce încredere am plecat, după o stringere de mână și o privire galeșă din parte-î, nu o pot spune, dar eram fericit — poate singura-dată când am fost fericit, — căci nimic nu se poate compara cu ce simțiam, cu ce dormeam, cu ce așteptam!...

Ca să nu fiu indiscret și să me bucur neturburat de starea de beatitudine în care plutiam, m'am dus la țară, așteptând un cuvânt, un semn, să sbor lângă dânsa.

Trecură inse zile, trecură săptămâni și nu veni nimic!

Începuî să me intristez, să me îngrijesc, oh nu de iubita, ci de cartea mea. Îi atribuiaș atâta farmec în închipuirea ce-mî făceam asupra-î, că îmi fu teamă să nu fi trecut dincolo de ținta propusă și să fi fost greșit înțeleasă, să-î fi făcut ei, ei reu!

Muncit de gânduri, din ce în ce mai mohorite, în tăcerea și mai ales în nesiguranța în care me aflam, plecaiî și într'o după amiază, me presentaiî pe neașteptate, la dânsa. —

Eră în salonu-î favorit, inconșturată de tot ce luxul — ca un cadru neprețuit — poate da unei femei frumoase, unei femei iubite. Stetea într'un jilț

larg și moale, cu o mulțime de cărți, de ziare, de hârtii împrejur și?... împletiă o broboadă de lână.

Cum me vîzû, puse ghemul în poală, apoi zimbînd îmi întinse mâna și me pofți pe un scaun alături.

Fără de voe îmi aruncaî ochii pe caetele deschise: Madame Bovary, Amour de Garnison, la vie Parisienne... cartea mea, cu care îmi închipuiaș că-și petrecea, de la primul moment, viața, cartea mea înse, nicăiri.

Începurăm a vorbi, ea vioae, glumeață, nebunatică, ca totdeauna, eû confus, greoiu, distras, trăgînd cu ochii pretotindenea, ca și cum aș fi perdut ceva.

La un moment voind să-mî arate nu știu ce, se redică puțin și ghemul căzînd începû să se rostogolească, desfăcîndu-se pe covor.

Me repeziî după dînsul, dar nu-l putui ajunge decât lângă un dulap cu obiectele de artă, într'un colț. Îl cunoșteam bine și-mî eră scump acel dulap, în amintirile mele de amarez și de artist. Știeam, de pildă, că-î lipsiă un picior și instinctiv, plecîndu-me să ridic ghemul, me uitaiî într'acolo, dar, de-odată, remăseiî așă cum eram — impetrit locului.

Cartea mea, cartea mea! Închipește-ți că în loc de picior, dulapul se sprijiniă pe cartea mea, prinsă în acelaș toc de atlas, cu aceeaș panglică legată curmeziș și neatinsă, precum o dădusem — plin de atâtea speranțe și iluziuni, iubitei!...

Când me ridicaiî, galben și cu fruntea rourată, ea eră lângă mine, privindu-me cu ochii sireți și cu zimbetul ademenitor, care îmi răpise mințile altă-dată.

Eû tremurând, dar încă stăpân pe mine, o întrebaiî — Doamne ce glas! — unde-mî eră cartea și dacă mi-o putea da pentru un moment.

De ocamdată îmi respunse, căutându-mî drept în față, apoi luându-me de mîni, îmi zise — cu acel accent trăgînat, care-mî pătrundea, ca o săgeată, în

inimă: „= Am păstrat-o ca s'o cetim împreună, sau mai bine s'o cetești și să mi-o traduci singur, căci eu nu aș fi putut-o înțelege bine! dacă nu ai scris-o în franțuzește. Măne, când vei veni să me vezi, tot la ora asta... vrei?”

Dacă nu m'aș fi sprijinit de jilțul ei cel mare, aș fi căzut jos, căci simțiam că se învârteste casa cu mine. Nici nu se uitase la ea!... Fără a zice un cuvânt m'am dus și am tras binișor cartea de sub dulap; m'am închinat înaintea acelei Doamne și am eșit pe ușă, cu inima sfâșiată!...

De atunci n'am mai vădut-o, dar tot de atunci m'am făcut plugar și mi-am impus, ca datorie supremă a vieții, de a implânta și a respândi dragostea cărții românești, printre țărani.

Am clădit o școală, cu o bibliotecă bogată, cu ateliere de lucru, cu grădină de flori, cu livadă de pomi și cu vie. Împreună cu preotul și cu învățătorii am alcătuit un chor, care — afară de slujba bisericeii — cântă, în fiecare seară, în sala mare a școlii, celor din sat.

Am făcut o cantină pentru școlari și alta pentru săraci; am întocmit o societate mutuală de ajutor și o bancă populară și dau premii un loc de casă și un car cu boi, ori cărui locuitor care nu bea și învață scrisul, cetitul și socoteala, când nu are de muncă.

Altă mai dulce și mai mare bucurie nu am și nu voi să am, decât de a vedea pe toți în giurul meu, că scriu și cetesc românește, doar așa valul ureându-se de jos în sus, va putea învalui și cuprinde toate stările sociale de la noi, în aceeași sfântă și patriotică datorie.

Zi-mi socialist, visionar, utopist, tot ce vrei — adaogă amicul meu — inse de când trăiesc la țară și me îndeletnicesc cu viața aceasta simplă dar sănătoasă, m'am incredințat de un lucru — care-ți va părea ție, tânguitor rafinat, paradoxal poate — și acela e că cine cetește cu lacomie și cu o dragoste nespūsă cărți românești, în țară la noi, sânt cei neatinși încă de stricăciunea și subțietatea năravurilor orășenești, cei cari locuiesc la câmp sau la munte: proprietari, arendași, preoți, învățători, notari de sate, țărani. Toți aceștia sorb par că ziarele, cărțile, revistele ce le pică în mână și fericite să le fie zilele și orele acelora cari au întreprins publicarea „Bibliotecilor populare“, în care cu puține parale găsește omul tot ce voï, cu prețuri ridicate, aveți în bibliotecile voastre, zic voï, cei cari iubiți și cetiți pe scriitorii nostri.

Și trebuie să știți că una din condițiunile de căpetenie ale desvoltării și respândirii gustului și dragostei pentru scrierile române la noi, este micșorimea prețului lor, căci poporul cel numeros și dornic de a ceti e sărac, iar bogătașii nostri, cu cluburile, cu politica și cu jocul lor de cărți, nici nu au vreme, dar nici nu și bat capul să cultive și să întreție — fie scumpă, fie ieftină — așa o buruiănă ca literatura națională...

= Nu e vorba, întimpină amicul la protestarea mea asupra unei asemenea afirmări — și pe densii ar fi mijloc de a-i aduce la pocăință!

= Ce mijloc?

= Iacă-t-ăl. Boerii vostri sânt mari amatori de gazete, pe care le cetesc pentru a fi cel puțin în curent cu cele ce se petrec și mulți chiar nu mai cetesc nimic altceva. Unii dintr'ênșii oameni cu ta-

biet — o știu din experiență — au gazeta lor preferită, pe care o cetesc de la cap la cap, plus foiletonul pe de-asupra. Dacă dar ziarele noastre ar da, în locul romanelor străine, extravagante și reu traduse, bucăți scrise frumos și cu miez, de autori români, s'ar deprinde și boerii, încet încet, să le guste, să le îndrăgească și — mai știu minune — să pretindă ca literatura națională să le ademenească — în locul celei de importățiune — gândul în ceasurile de mulțumire.

Numai astfel ei, de sus și țărani de jos, se vor putea întâlni în același simțiment pe când burghezii prinși la mijloc n'or mai putea face altfel decât să le urmeze exemplul!

Ura! atunci... literatura națională *for ever*, pentru toată suflarea neamului! Păpușile și secaturile de care te tânguiași își vor înghiți nemestecată limba lor pocită și vătămătoare; fetele și cocoanele gingașe nu și vor mai destăinuï dorurile și nu ne vor încântă auzul, decât în graul limpede și armonios al strămoșilor!...

Et voilà!... Ce paradisiacă metamorfosă! Ce strălucită infiripare de năsuinți, nebune de îndrezeală, dar adânc mângăetoare unor suflete însetate de bine și de adevăr... sfârși rizând amicul meu pe care-l lăsasem liniștit să vorbească, fiind de părere că pe nebun să nu-l superi și pe poet să nu-l contrazic!

D. C. Ollaneseu.



V i n o !

De Victor Hugo.

*Vino! Un fluer în depărtare
Suspină tainic și plângător
Mă liniștită, blândă cântare
Nu-î decât cântul unui păstor.*

*Sub salcia 'naltă, e încrețită
Oglinda apei de-un mulcom vânt.
Nu e cântare măi fericită
Decât de paseri un dulce cânt.*

*Și nici o grijă nu te muncească!
Noi totdeauna să ne iubim!
Cântarea sfântă, dumnezeiască
E al iubirii cântec sublim.*

Alesandru A. Naum.



Cugetări.

Alți oameni ne observă fericirea pe care noi n'o simțim.

*

Ceea ce distinge pe om de animal, este sentimentul indoelei.

Carmen Sylva.

Țăranii asasinii în literatura noastră.

De la o vreme, în literatura noastră, cu deosebire din cea dramatică, — autorii par a-ș fi dat cuvântul să ne înfățișeze o serie întreagă de țărani alcoolici și asasinii, unii mai groasnici decât alții, bestii înfiorătoare cari nu visează decât furturi, violări și tot felul de grozăvii; țărani cari implântă cuțitul cu o seninătate nespusă, în pieptul victimelor și rid în hohote când o ved svêrcolindu-se în mâinile lor de ucigași!

Dacă s'ar lua cineva după această literatură originală, — care se presintă cu multe pretenții și are aerul a fi o copie a adevărului, — și-ar face o ciudată idee despre moravurile noastre s'ar cutremura de groază și de câte ori ar întelni țărani, fiind sigur că aceștia nu pot fi decât hoți, incendiatori inestuoși, patricizi, într'un cuvânt un fel de sêlbateci, sați antropofagi, vecinic setoși de sânge, și fără nici un Dumnezeu.

Pentru cine înse cunoaște firea blândă și bună a sățeanului nostru, pentru cine a fost în contact cu el și l-a văzut în momentele de veselie ca și în zilele de cumpănă, pentru cine cunoaște răbdarea lui și știe cât de iertător este, în loc să se îngrozească și să fugă de sățean, se va feri mai curând de acest fel de literatură bolnavă, despre care, putem spune cu drept cuvânt că este fără nici un Dumnezeu.

E curioasă această rătăcire, — ca să nu zicem aberațiune, a autorilor noștri.

Cine a vizitat Teatrul Național, și cunoaște piesele cari s'au jucat, fără îndoială a observat numărul nespus de mare al pieselor cu țărani asasinii. Putem zice că au fost o droaie de asemenea piese, începând cu frumoasa dramă „Năpasta” a lui Caragiale, urmând apoi cu o mulțime de piese unele mai întunecate decât altele, unele mai înfiorătoare decât altele, cum sânt „Mort fără luminare” sau „De la oaste” ale dlui Ioan Bacalbașa, sau „Aur!” a dnei Constanța Hodoș o dramă cu multe părți puternice și scrisă într'o frumoasă limbă românească.

Au fost o mulțime de alte piese încă, al căror titlu îmi scapă, și pe cari le uit cu mulțumire întru cât n'au ținut afișul, și nu au făcut atât zgomot ca piesele sus pomenite.

Ajunge să notăm, că numai în anul acesta din trei! piese originale noui jucate pe scena Teatrului Național, două sânt cu țărani hoți, alcoolici, asasinii și nu știm mai câte peceți de perversitate și criminalitate pe frunte!

Nu mai vorbesc de sumedenia de piese originale cari zac în Biblioteca Teatrului, și cari aproape sânt o înșirare de grozăvii și crime făptuite tot de țărani!

E un potop de asemenea piese în listele dramelor originale jucate sau nejucate ale Teatrului, — și cine are timp să citească, va întelni și în nuvele tot astfel de subiecte unele mai fantastice și mai respingătoare decât altele. Aci un sățean își ucide copiii legitimi, pentru a iubi pe cei din florii, dincolo un altul își taie opincele din spinarea unei vaci vii, și așa mai departe, autorii se întrec în a descrie lucruri cari te revoltă și fac să ți se zbârlească părul!

Dar, pentru ce toate acestea?...

La o primă ochire s'ar părea că toți acești autori au o tendință bine lămurită de a calomniă po-

pulațiunea de la țară. Ei par a nu avea nimic comun cu Neamul. S'ar părea că au o plăcere și își fac o meserie din a pogori prestigiul populațiunei rurale. Pe când bardul de la Mircești, ne arată pe țăran suferind din pricina grecilor și a evreilor, — autorii mai noi ne dovedesc aproape contrariul. Toți par că strigă:

— Cuibul crimelor la țară este!

S'au schimbat lucrurile pe dos, din ce a fost mai înainte.

Astăzi literații disprețuesc opera optimistă și sinceră a lui Alecsandri, — nu mai ved idile și flori la țară; idilele le schimbă în tragedii, refrenul doinelor, în răcnete de nebuni, în locul florilor avem cadavre și halucinații de ucigași.

Domnul Gherea s'a ridicat în contra acestei tendinți, și într'o puternică și violentă critică a dărimat opera dlui Brociner, intitulată „Nunta de la Văleni”, dacă-mi aduc bine aminte.

Dl Brociner căzuse în greșala de a descrie sub culori negre și false pe țărani, și dl Gherea, — fiind că dl Brociner eră străin, — găsiă în „Nunta din Văleni” o tendință de a calomniă pe români și țara care îl adăpostise. Și articolul dlui Gherea a făcut mare zgomot, a adus ceasuri amare dlui Brociner, cu atât mai mare cu cât mai unanim eră strigătul că sătenii nu sânt ucigași și că e o crimă de a-i arătă astfel.

Pentru ce autorii noștri nu-ș reamintesc de aceste lucruri pline de învățăminte pentru ei?... Ce ușor eră să nu cază într'o greșală care poate fi foarte reu interpretată.

Dacă e o crimă „Nunta de la Văleni”, pentru ce n'ar fi o gravă eroare neîntreruptul șir de piese și nuvele cari au acelaș fond ca și piesa dlui Brociner? Și privite astfel lucrurile nu e mai regretabil oare când greșala în loc să fie de la un străin, vine de la niște literați români?...

De sigur multe s'ar putea spune în această privință și admiratorii „Nunței de la Văleni”, ar putea da un răspuns puternic dlui Gherea, arătându-i că înainte de a critica opera dlui Brociner, ar trebui să dărime operele similare ale literaților noștri. Dacă aceștia arată pe țărani ca niște asasinii, ce vină mai poate avea străinul care crede tot astfel și care poate a fost inspirat din cele scrise de literații noștri.

Din fericie nu tendința de a calomniă a împins pe scriitorii noștri la asemenea rătăcirii.

După epoca idealistă și inspirată a pleiadei din giurul lui Alecsandri, a urmat un curent opus, întunecat, putem zice bolnav. Representanții acestui curent nu mai ved lucrurile în alb, — o greșită concepție a artei le arată totul sub colorile cele mai negre. Și iată-i punându-se pe lucru, intrupând visele lor năstrășnice și dându-ne nenumăratele lor nuvele și drame cu scene de nebulie, cu asasinate, cu o mulțime de orori, unele mai imposibile decât altele și în cari țărani sânt arătați ca niște oenași și fără de lege!

Mulți fac aceasta și din lipsă de talent și din imposibilitatea de a concepe ceva înalt și frumos. În neputință de a da emoții, desvoltând caractere și închegând o dramă, mulți scriitori caută să ne miște prin strășnicia subiectelor.

Alții, talentați poate, cad în aceeaș greșală dintr'un spirit de imitație. „Năpasta”, frumoasa dramă

a dlui Caragiali, le suridea prea mult pentru ca să nu caute s'o imiteze.

În această privință putem spune că „Năpasta“ a creat o întreagă literatură dramatică, începând cu „Mortul fără luminare“ a dlui Bacalbașa și sfârșind poate cu „De la oaste“ dramă care a stîrnit o dreaptă indignare a publicului.

Câteva din aceste piese, poate dovedesc mult talent, poate au fost scrise cu convingere și cu căldură; în tot cazul înse, ele sînt o regretabilă rătăcire.

E timpul să se sfîrșească odată cu această literatură. Ea a ajuns să desguste lumea și cu drept cuvînt publicul se întreabă cu groază, de câte ori i-se anunță o piesă originală:

— Numai să nu fie iar pistoale, cuțite și omoruri... țărani cari schingiuesc.

Și de frica aceasta stă acasă și nu vine nici chiar la o premieră.

Și poate are dreptate publicul.

Ludovic Dauș.



V e n e ț i a .

*Din tănuirea umbrei reci
Ce-și țese mreaja între canaluri,
Ca un apus nestins în veci,
Străluce marmora 'n portaluri.*

*Suride 'n viorii sclipiri
Figura bolților semețe,
Încumena'te'n trandafiri
Ce se strecoară prin ostrețe.*

*Veghiază-un leu de mozaic
Un Christ ce poartă spină drept laur,
Venit pe-o lume de nimic,
Spre-a fi vîndut pe-un pumn de aur*

*Departa-un vaer de clavier
Își risipește întristarea...
Cetatea pare-un cimitir
În preajma cărui — plînge marea.*

Vojen.



Cugetări.

Cum se poate înlocui tinerețea? Prin veselie.
Eugène Marbeau.

*

Care este cea mai mare calitate a oamenilor de geniu? Individualitatea.
Madeleine Jackson.

*

Care este ora visurilor voastre? Scena care urmează după o realitate fericită.
Contesa Dianu.

Discuția ortografiei în Academia Română.

Contrapropunerii la propunerile de regularea definitivă a ortografiei Academiei, făcute de majoritatea comisiunii ortografice și a secțiunii literare.

Deosebirea fundamentală între ce propune raportul comisiunii ortografice și ce propune subscrisul este că noi ne ținem de principiul admis ca basă a scrierii încă de acum 24 de ani, principiul etimologiei în marginile limbei române, pe când dl Maiorescu l-a lăpădat ca pe o haină usată și netrebnică.

Iată contrapropunerile noastre:

1. *Ea și oa.* Scriem și noi acești diftongi, fără a elimina vocala *a*: *ea, oa*, nu cu *e, o* cu accent: *é, ó*. Prin faptul scrierii ambelor vocale ale acestor diftongi: *soarbă, oarbă, oameni, poame, ceapă, ceată, teamă, față cu sorb, orb, om, pom, cepe, cete, temere*, nu se contrazice etimologia română, de oare ce *ea, oa* sînt o simplă deschidere a lui *e, o*, ceea ce nu este tot una cu cazul lui *d*, când se aude și ca *z* înăuntrul aceluia-și cuvînt și al derivatelor sale.

Ea, oa, reprezentate întregi, vor aduce scrierii oare-care ușurare. Pe lângă aceasta, avînd mîna liberă de întrebunțarea accentului acut deasupra lui *e* și *o* — destinațiunea lui de până aci — vom putea utiliza acest accent, ca și pe cel grav, pentru arătarea intonării silabelor. Vom scăpa așa dar de un dublu rol al accentelor.

O rezervă înse relativ la *ea*. Această rezervă se impune cu aceeași necesitate ca și cea făcută de dl Maiorescu, împreună cu întreaga comisiune ortografică din 1881 cu ocaziunea admiterii lui *e, o*, cu accent, ca să figureze pe *ea, oa*. De aceea nu s'a admis atunci să se scrie cu *é* și la persoana III a imperfectului indicativ, adică *sedé, culegé, ci ședea, culegea*, pentru rațiunea că *a* al silabei finale este vocala caracteristică a imperfectului. Ca o consecvență și pentru o considerațiune de aceeași natură propun, ca persoana III singular de la indicativul prezent a verbului vrere să se scrie *vré (vre)*, nu *vrea*; asemenea silaba finală a infinitivului scurtat de conjugarea II să nu se scrie cu *ea*: *țineá, ci ține*, pentru că atît în persoana III din singular a prezentului indicativ la verbele, nu numai de a II, ci și de a III și IV conjugare, cât și la infinitivul trunchiat al conjugărei II *e* de la fine este, precum rezultă din forma întreagă a infinitivului, *ținere, vrere*, vocala caracteristică a acelor timpuri.

Cu aceasta nu se revine la o nouă dublă întrebunțare a accentului pe *é* (în loc de *ea*), căci și fără aceasta va trebui să se pună accentul pe finala infinitivelor scurtate de a II conjugare, spre a indica că accentul cade pe acea finală. Scriind (a) *ține, vedé*, vom avea avantajul de a deosebi în scris infinitivul de imperfectul indicativ (*țineá*), în care eas este indiferent, dacă cineva pronunță pe acel *e* de la fine deschis, ori numai ca *e*, după cum fac Români Moldoveni (a *vede, a ține*).

2. *D* ori *z*?

3. *Șc* sau *șt*?

Scopul pentru care s'a admis principiul etimologiei române a fost unitatea scrierii unui cuvînt în toate raporturile sale. Urmează de aci cu necesitate, că cine scrie: *grinđi, tinđi* (subst.), *oglinđi, brađi, verđi*, precum propunem noi, de oare ce singularul



Madonna lui Rafael.

acestor cuvinte face: grindă, tindă, oglindă, brad, cald, verde, sau — la verbe — : vedî, vedîui, vedîut; audî, audîi, audîit; vinđi, vinđend, din motivul lui vedere, aud, aude, vindere, trebuie să scrie și pe *șt*, înainte de *e* și *i*, cu *sc*: pasei, pascere, nasci, nascere, creșcere, cunoscî, cunoașce, cunoașcem, cunoașcere, cunoșcință (precum și cuvintele în legătură cu ele, ca scire, sciință, sciutor), Pasesi, gâșci, pesce, din motivul lui: pase, păscui, nase, născui, născare, creșce, creșcui, cunosc, cunoscui, pescar, pască, gâșcă.

Acest *sc* își are razimul la Români din Banat, cari-l pronunță chiar ca atare, nu ca *șt*.

Pe lângă aceasta neinstreținerea de limbile romanice, la care s'a referit dl Maioreșcu cu ocaziunea lui *i* și *u* scurt, se va efectua mai esențial prin păstrarea lui *sc* cu totul corespunzător celui Italianesc din: cunoșcere, cunoscî, cunoșcete, pesce, ș. a. (mod de scriere conservat de Italiani și după prefacerea în gura poporului a acestui *sc* în simplul *ș*), cea apropiere se va efectua mai de grabă prin aceasta decât prin suprimarea semnului de pe (*i* și *u*) semison, admisă de dl Maioreșcu.

Să nu se scrie înse sciucă, sceve, esci, în loc de știucă, șteve, ești, de oare ce *șt* în primele două exemple nu este născut din *sc*, iar ești este format dupe analogia lui este. În cuvinte ca scenă, sceptic, ca vorbe de origine greacă, *sc* nu rischează să fie pronunțat ca *șt*, cum admitea dl Negruzzi acum zece ani.

În cuvinte înse ca zi, zece, zecime, ziar, zicătoare, nu se va scrie cu *z*, ci cu *z*, căci altfel trebuie să ne referim la neologisme ca diurnă, decimală, dicțiune, dicționar, și cu modul aceasta să ne întoarcem indirect la etimologia latină.

4. *I și u scurt*. Nu admitem înlocuirea semnului scurtării de pe *i* și *u* semison (*î*, *û*) cu *i* și *u* simplu, cum îl califică dl Maioreșcu, adică cu *i* și *u* întregi. Pe când până aci școlarul n'avea nevoie de regulă și excepțiune, pentru a ști, cum să exprime în scris vocalele cu pronunțare injumătățită, acum trebuie să învețe de la dl Maioreșcu această regulă și excepțiunea ei, și să se espună la greutate în practica cititului, după cum o știm cu toții cărora ne-a căzut în mână opere fără semne. Și pentru ce aceasta? Pentru a ajunge la simplificarea, „foarte importantă“, după dl Maioreșcu, „la citire și scriere“, aceea „de a nu mai întrebuiți semnul scurtării pentru întunecarea vocalei“. Ce greutate aducea până aci școlarul, că avea la îndemână semnul — și pentru scurtarea și pentru întunecarea vocalei?

Cel puțin dacă dsa ar pune în loc ceva care să nu aducă un inconvenient mai mare decât cel existent, consistând în aceea că semnul displace vederii.

Dar aceasta va contribui, zice dsa, și la aceea ca să nu mai rămânem „prea instreinați“ în scrierea noastră de limbile romanice, prin faptul că ele nu au ca noi acele multe scurtări și accente. Se gândește omul la frumos, când are mai înteu necesarul. Noue semnul scurtării ne aduce serviciul, de care avem trebuință, și nu voim să-l dăm din mână, pentru a primi din mâna dlui Maioreșcu alt instrument grafic, care — de și mai estetic pentru vîz, nu va crea dificultăți la citit și scris.

Să rămânem la modalitatea de până aci a scrierii lui *i* și *u* semison, cu adausul ca să însemnăm scurtarea lui *i* și în corpul cuvintelor: spaimă,

câine. Aceasta este după noi fonetism cumpănit, iar nu ca propunerea dlui Maioreșcu, fonetism scăldat în apele puriștilor, cari — cum se știe — asemenea fugia — nevoie mare — de semne.

5. Sunetul *ă*. Acest sunet întunecat noi îl semnăm cu *ă* numai în regulă generală, pe când fonetiștii puri în toate ocaziunile. Astfel scriem și unii și alții în același chip cuvinte ca cele următoare: rătăcire, păcat, pădure, căpătare, cărămidă, cărunt, pasăre, împărat, năzuire, năzuros, pățire, îndrăgire, tătarcă.

Noi înse pentru sunetul *ă* ne mai servim și de *e*, cu semnul scurtării (*ê*), când etimologia română, destinată a întreține contactul scriptural între formele și derivatele aceluiași cuvînt, reclamă aceasta: răcoare (rece), pîr, vîr, fêt, (perî, verî, feți); asemănare (asemenea), adevêr (adeverire), binefăcêtor (binefacere), vêd (vedere), capêt (capete), mê, têu, sêu (mêu), rêu, rêuțate (rele), vêl (invelire). În casuri ca cele citate dl Maioreșcu — cum am relevat deja — voeste să se scrie tot cu *a*, cu semnul scurtării: vâd, âl (variantă a pronumelui articol el), crezâmênt, zâu, vâl, vâr, adevâr, pâr, fât, asemânare, mă, tău, sâu, râu, capât, binefăcâtor.

(Finea va urmă.)

N. Ch. Quintescu.



Femeile ruse.

În nici o țară din Europa clasele nu sînt așa de distincte separate ca în Rusia. Ca statură înse mai toate femeile sînt la fel: nu prea înalte, cu bustul și umerii foarte desvoltați, gâtul scurt, ceafa puternică și cu predispoziții spre îngrășare. Frumusețea ariană este mai rară la ele, decât la celelalte femei din familia slavă. Părul le e castaniu sau galben închis, ochii cenușii și mici, nasul cam turtit și fața plată, formează un ansamblu căruia îi lipsește finețea trăsăturilor.

Totuș au și ele o frumusețe particulară, mai ales când sînt îmbrăcate în costumul lor național. Aci e vorba mai mult de femeile din clasa de jos mai ales, de țerance.

Sufletul ca și corpul le este produsul unei naturi triste și monotone, melancolică și liniștită, fără munți și mări, lipsită de splendoare și de viață.

În privința moravurilor, rusoaicele sînt cam ușuratee; greșelile sînt permise acolo; chiar dacă nu sînt aprobate pe față, dar se iartă ușor. Într'un mare număr de districte, sentimentul rușinei este încă foarte rudimentar. Tinerele fete se bucură de o libertate nelimitată. Seara, femeile și fetele tinere se string la un loc ca să lucreze, cum sînt șezătoarele la noi; acolo vin și logodnicii sau iubiții lor și la plecare, fiecare conduce acasă pe tovarășa sa.

Vara, în guvernământul Nijni-Nowgorod, tinerii și fetele se adună pe o colină și joacă.

În impregiurimile Stavropolului, în ajunul nunței, se face o serbare la care participă tot tineretul. După dans, logodnicii pleacă împreună, fără să mai aștepte ceremonia nunței și celelalte părechii fac tot ca el.

Să nu se crează înse că faptele acestea sunt blamate de societate; de fel. Ba se întâmplă chiar ca o fată cu o reputație ca compromisă să găsească mai ușor un bărbat decât cele cuminiți. De altfel, bine fac biete fete din Rusia că profită de tinerețea și de libertatea lor. Imediat ce se mărită, devin serve și sunt cunoscute cântecele populare ruse, prin cari se spune cum femeia tineră este tiranizată de soacră și bătută de bărbat „care o iubește ca pe sufletul se și o bate ca pe blana sa“.

De când cu liberarea sclavilor, moravurile acestea s'au mai îndulcit. Prejudecățile, cari făceau din femeie o ființă impură, au dispărut puțin câte puțin. Și acum cântecul popular sfătuește pe bărbat să-și bată nevasta, dar cu un biciu de mătase.

Obiceiul oriental de a căsători copii n'a dispărut cu deseversire. Acolo unde mai domnește încă regimul comunist, se vede foarte des însurându-se băieți cari au de la 8 la 10 ani cu fete de 24 sau 25 de ani.

Cu totul altfel este femeia din aristocrație. Ea este frumoasă, inteligentă, instruită, poliglotă, diplomată, superioară bărbatului din multe puncte de vedere și, după americană, este cea mai independentă și cea mai liberă dintre femeile de pe pământ. Chiar femeia din clasa mijlocie crede că e nedemn pentru ea să se ocupe de menaj. Trăește numai pentru lume și cea mai mare preocupare a sa, este toaleta.

Dormind cea mai mare parte din zi, trăind mai mult noaptea, îi place să viețuiască în trândăvie în casa sa caldă și parfumată de flori, ce se întelnesc prin toate colțurile în vase de Japonia sau pahare de Boemia.

Pentru a-ș alungă uritul, joacă cărți, frirtează sau face intrigă. Pasiunile sale sunt mai mult cerebrale. Cu toate că leneșă din fire, îi place mult mișcarea, iuteala vertiginosă a troiceii, înaintând în negura nopții pe străzile pustii și prin aleele cele largi. Atunci ar vrea să fie alături de un tovarăș, îmbrăcați amândoi în blăni, și să se ducă să asculte noaptea întreagă ariile țiganilor și să contempleze jocurile fantastice ale țigăncilor.

Societatea rusă are un mare dispreț pentru fetele bătrâne. De aceea, acelea cari nu se pot mărită acolo, trec pentru câțva timp în străinătate și la întoarcere spun că le-a murit bărbatul. Lumea le crede, sau se preface că le crede și e mulțumită că a știut să salveze aparențele.

Maria Mateescu.

G h i c i t u r i .

(Comit. Hunedoara.)

Ce-i în casă și nu-i făcut cu mâna?
Crepătura n'grindă.

Am un grajd cu boi roșii,
Numai unu-i negru,
Și pe toți îi dă afară.

„Inșofn is inrap

(Muncelan luon — june. Bretelin.)

Culese de:

Emil V. Degan.

Darie și voinicul.

Baladă populară.

„Me suii în deal de vie
Și-mi vèzuî casa pustie,
Treî copii în sărăcie.“

Așă Darie zicea,
Așă Darie grăia,
Cătră frățiorii lui,
Cătră soțiorii lui,
Cu cari de micuț creștea,
Cu cari de mare trăia.

Un voinic îl agrăia:

„Mèi Darie ce-i asta,
De tii casa pustia
Și nevasta omorita,
Și copiii singurei.

Singurei.

Și străinei,
Far' de nime pângă ei“.

— „Da Leșii

Părdalnicii

Seara 'n casă mi-o intrat,
Ce-o aflat

Tot mi-o luat,

Ce-o găsit

Mi-o omorit.

Și găsitu-mi-o găsit

Și pe dragă Voichița,

Cu care mi se sfădiă,

Cu care se hărțuia,

Până ce mi-o omoria,

C'o secure de argint,

Să n'aibă bin' pe pământ.“

— „Mèi Darie, Darie,

Griji că n'o fi chiar așă,

Că știu că Voichița ta,

Cu un Leș mi se ibia,

Cu un Leș se libovia,

Pân' ce Darie-mi-i prindea

Și pe ei mi-i omoria“.

„Ba voince nu-i așă,

Că drăguța

Voichița

Cu nime nu se ibia,

Far' se iubiă, se iubiă

Cu dragi copilașii ei,

Cu copiii ei și-ai mei!“

— „De-i Darie chiar așă.

Haî să-ți arăt nevasta

Că ea zo nu-i împușcată

Și nice nu-i junghiată,

Că-i în grea temnița băgată,

În grea temniți incuiată,

Incuiată

Sub lăcată,

De toată lumea uitată.

Incuiată, zavorită,

De toată lumea hulită“.

— „De-i voince chiar așă,

Haî arată-mi temnița,

Că în ea io m'oiu băgă,

Că în ea io mi-oiu intră,

Și afară scoate-oiu

Și acasă duce-oiu,

Că mi-s copiii pustii

Și de ris la cei străini.

(Oenița pe Câmpia Ardealului.)

Cul. de:

Theodor A. Bogdan,
învătător în Bistrița.



SALON.

De la Bucureșei.

— Mare festivitate la Academia Română. —

Șirul serbătorilor la cari am avut fericirea să asistăm pe timpul petrecerii noastre în capitala României nu s'ar fi putut încheia mai admirabil decât prin ședința solemnă ținută în duminica Floriilor de către Academia Română.

Am fost de față la multe splendide festivități ale celei mai înalte instituții culturale a noastre, nici odată înse emoțiunea n'a atins culmi atât de nalte ca și acuma, nici odată entuziasmul nu s'a avântat la momente atât de sublime ca asta-dată.

Autorul acestei mari emoțiuni a fost însuș regele Carol, care dimpreună cu prințul moștenitor Ferdinand, presidând ședința, a pronunțat un discurs care a încălzit toate inimele, a captivat toate simțirile și a produs o însuflețire de care nu s'a mai pomenit în mijlocul acestei corporațiuni.

Aplausele cu cari sala înșesată de lumea cea mai elegantă a subliniat călduroasele, bărbăteștile și româneștile cuvinte ale Majestății Sale n'au fost numai niște manifestații ale etichetei, ci isbucnirea unui vifor al plăcerii, bucuriei și mândriei. Nu o secundă două, ci mai multe minute, nu odată de două ori, ci în multe rânduri și cu entuziasm tot mai mare, au resunat aceste aplause. Sala întreagă și toate tribunele erau sub impresiunea unui farmec. Și n'am văzut ochi în giur de mine, jos și sus, care să nu strălucească de lacrimi. Însuș regele eră une ori atât de emoționat, că vocea-i de un timbru bărbătesc, vibră.

Sublime momente aceste, cari au făcut să ne tremure inima de fericire, cari ne vor rămânea pentru totdeauna în memorie ca niște amintiri delicioase spre a ne mângăia și a ne oțeli sufletul.

Motivul care a îndemnat pe regele Carol să vină de asta-dată la Academie, a fost recepțiunea dlui I. Bianu, tinerul și harnicul membru nou al Academiei.

Recepțiunea noului membru totdeauna se face în ședința solemnă, presidată de regele.

Aceasta vizită înaltă, precum și numele distinsului academician, care se bucură de simpatii în multe cercuri, a atras în sală o lume aleasă, domni și dame, din clasele distinse ale societății bucureșcene.

Când regele însoțit de moștenitorul tronului apărură în sală, aclamări entusiaste cutremurară aerul.

Suveranul și moștenitorul luând loc la measa presidială, președintele Academiei, dl P. S. Aurelian pronunță un discurs de felicitare.

Regele mulțumind pentru primirea omagială, spuse că urmărește cu atențiune lucrările Academiei și că totdeauna se va interesă de progresul ei.

Apoi adaugă, că întocmai ca de altă-dată, vine și acuma la Academie cu o lucrare istorică, în care

schitează două momente mari din istorie: unul ne prezintă pe Mircea-cel-mare cu comitele Zollern, întemeiatorul Casei de Hohenzollern; celalalt ne reamintește fazele campaniei de la Plevna.

Și începură a ceti, filă după filă, cu o voce impunătoare, făcând istoricul vremilor bătrâne, zugrăvind pe seurt și precis epocele resboinice, ca un istoric destoinic și classic, care nu spune vorbe de prisos, ci înșiră faptele, cum au urmat unul după altul.

Lucrarea eră atât de bine compusă, că ar fi făcut onoare ori căruia istoric de profesiune. Publicul ascultă mirat, că un rege mai are timp să se ocupe atât de profund și de știință. Și când autorul regal trecu de descrierea luptelor de la Plevna, liniștea auditorului dispărură și cu grabă fu înlocuit prin semne de complăcere tot mai adânci, cari în urmă erupseră în niște aplause viforoase cari cutremurară vasta sală de gală a Academiei.

Erau momente sublime aceste auzind povestind istoria pe acela care însuș a făcut acea istorie.

Ca un cronicar al timpurilor de vitejie, regele înșiră rând pe rând faptele petrecute, începând cu depeșa marelui duce Nicolae, prin care acela cerea ajutorul armatei române și continuând cu trecerea Dunării, peripețiile campaniei de la Plevna, în care bubuitul tunurilor, câmpiile acoperite de morți și răniți, întregia tabloul ingrozitor și sfârșind cu capitularea viteazului Osman pașa în fața regelui (atunci încă principelui) Carol supremul comandant al oștirilor ruso-române.

Un torent de aplause nesfârșite încoronă relatarea vitejiei românești. Eră o negrăită fericire d'auzi din însuș gura regelui Carol constatarea atâtor importante acte diplomatice și episoade glorioase, pe cari ingratitudinea unor istorici ruși vrea să le contesteze și să le întunece. De acuma înainte pot densii scrie ce le tale capul, regele Carol, pe temeiul actelor din vremea aceea, a constatat adevărul.

Majestatea Sa a încheiat admirabila sa lectură prin schițarea revederii Plevnei la 25 de ani în urmă, acuma-s doi ani, în societatea principelui Ferdinand al Bulgariei. A spus cât de emoționat a fost când a revăzut câmpul de bătălie de odinioară, unde mii de ostași români au murit pentru neamul lor, din al căror osăminte a resărit neatârarea României.

A fost sublim momentul, când episcopul bulgar de Wratza, primind pe suveranul României, în fața capelei de la Grivița, ridicată în memoria ostașilor români căzuți acolo, plângând de bucurie și adresându-se osămintelor acelora, a exclamat:

— Sculați-ve din mormintele voastre spre a salută pe regele liberator!

Efectul ce aceasta relatare a produs în toți cei de față a fost un entuziasm care s'a manifestat prin ropote de aplause de mai multe minute și prin lacrimi de fericire strălucinde în ochii tuturor. Însuș augustul cuvântător eră emoționat în mod vedit, ceea ce măria și mai mult impresiunea generală. Un moment de entuziasm acesta foarte rar în istoria culturală a neamurilor.

Terminându-și lectura, care a ținut mai bine de o oră, Maj. Sa a suspendat ședința pe zece minute, apoi s'a coborât de la masa presidială dimpreună cu moștenitorul tronului și ne-au făcut onoarea să convorbească cu mai mulți membrii ai Acade-

miei și cu alte persoane, printre cari și cu câteva dame.

Ridicându-se ședința, recipiendarul dl Ioan Bianu ș-a cetit discursul de recepțiune în mijlocul atențiunii generale.

Dsa a vorbit despre limba română, arătând fazele prin cari aceea a trecut în cursul vremurilor, cum s'a introdus limba slavă, ce sforțări s'au făcut pentru înlăturarea aceleia, introducându-se pretotindenți limba română.

Discursul a fost un adevărat curs de literatură română, relevându-se momentele principale ale istoriei limbii și literaturii noastre, cu competența unui bărbat care ș-a consacrat munca unei vieți întregi pentru studiul ei.

Terminând dl Bianu a arătat rolul important ce are biserica și Academia pentru a menține și a polii limba noastră, dându-i o ciselare tot mai mlădioasă și ridicându-o tot mai sus în dragostea neamului și prestigiul lumii întregi.

Discursul a ținut timp de o oră și mai bine și la fine autorul a fost aplaudat cu toată căldura și feliicitat din toate părțile.

În numele Academiei a respuns dl D. A. Sturdza, făcând înteuți elogiul regelui care a probat de atâtea ori înalta sa interesare de Academia Română.

Apoi salută pe noul venit prin cuvinte foarte călduroase, ca unul din bătrânii Academiei care vede cu bucurie intrând în aceasta înaltă instituțiune tinera generațiune din care face parte și recipiendarul.

Născut în mijlocul Transilvaniei, crescut în școlile de la Blaj, dl Ioan Bianu a avut drept model pe marele Cipariu; venit de acolo la București, dascălul i-a fost idealistul Laurianu; mai apoi i s'a dat norocul să-și câștige simpatia lui Ion Ghica, prin care a ajuns în serviciul Academiei. Doue-zeci și cinci de ani au trecut de când Ioan Bianu a fost numit bibliotecar al Academiei; de atunci acest așezământ cultural s'a înălțat la rangul cel mai important, a devenit biblioteca cea mai mare în tot orientul. Aranjarea acestei mari colecțiuni e munca lui Ioan Bianu, meritul său este că biblioteca e în stare vrednică de capitala unei țări și de Academia acesteia.

Meritele dlui Ioan Bianu, adevărata mână dreaptă a dlui D. A. Sturdza, pentru întărirea și ridicarea Academiei Române, sunt atât de mari, că ori cine, prieten și dușman, trebuie să le respecte.

Alegerea sa între membrii Academiei, pentru care a dezvoltat și o stăruitoare activitate literară, a fost respata unei munci îndelungate. Cu bucurie am salută-o atunci; cu aceeaș plăcere zicem acuma:

-- La mulți ani!

Ioșif Vulcan.



Conferența dlui Ollanescu la Academie.

În viața socială uneori fapte mici produc efecte mari asupra spiritului public. Faptul se esplică prin gradul de sensibilitate la care a ajuns conștiința națională.

De o astfel de sensibilitate a dat dovadă spiritul public din București, când cu ocazia represen-

tării piesei „Mme Flirt“ pe scena Teatrului Național — fapt mic și nu unic — s'a produs acea unanimă protestare a tuturor celor ce simt românește:

Înteu studentimeea, apoi gazetele și în fine intelectuali. Dintre manifestările acestor din urmă doue sunt de luat în seamă. Articolul dlui N. Iorga în „Sămănătorul“ și mai ales conferența pe care dl Ollanescu-Ascanio a făcut-o la 12/25 martie an. c. în ședința publică a Academiei Române, despre care am mai scris în foia noastră, la care înse revenim cu plăcere.

În fața unui public neobișnuit de numeros, în cea mai mare parte compus din doamne, către cari se adresă în primul rând conferența, dl Ollanescu și-a dezvoltat subiectul „Societatea română și Literatura“.

O mențiune specială merită forma strălucitoare în care a fost ținută. Într'un grai neaș românesc, cu un stil scăpărător de comparații neașteptate; cu tonul espunerei când avântat, când ironic, când desprețuitor totdeauna cu o putere de convingere, care ademeneste, pătrunde și captivă; cu rostirea caldă și măeastră, a fermecat auditorul, care l-a răsplătit pe deplin din aplause.

Și ca un maestru în arta compunerii știu să înceapă cu enunțarea unei idei generale, care es-primă categoria logică, la care aparține subiectul de dezvoltat.

Și cam așa spune:

„Dacă este o datorie de a lueră și de a te face folositor obștiei, nu este simțiment mai înălțator, nici mai nobilă mândrie, decât a te ști cunoscut și apreciat de alții pentru faptele sau pentru lucrările tale.

Nimic nu-i mai măreț decât să fi și tu socotit prin cele sevărșite de tine, între acele puteri, cari luate împreună contribuiesc la îmbunătățirea și la progresul tuturor.

Și printre aceste puteri ei dă loc în primul rând poezilor și artiștilor și i pune mai presus decât monarhii și politicianii, căci neasemanată este înrlurirea lor asupra lumii.

Prin operele lor: monumente arhitectonice, sculpturi, picturi, opere de artă literară și musicală, din toate timpurile și din toate locurile, ei au putut stăpâni umanitatea, ridicând-o până la înălțimea idealului lor și îndreptând-o către scopuri mărețe și bune.

Un poet ca Virgiliu, acel cântăreț al obersiei romane, un Dante cu „Divina Comedie“, un Shakespeare, cu maestra analiză a profundelor chestiuni ale vieții, un Corneille, un Goethe, cu olimpiana lui seninătate, un Balzac, un Dickens, un Tolstoi, acel Luther al ortodonismului, un Ibsen cu studiul lor asupra caracterelor, un Schiller, un Byron, un Hugo cu avântul inimei lor au deșteptat mai multă ardoare și au adus mai mare progres decât ori ce cuceritor de tărîmuri sau datător de legi.

Un Alecsandri, un Eminescu prin studiul tainei sufletului românesc prin slavirea gloriei trecute și a idealelor de viitor ale neamului nostru sunt mai demni de admirațiunea și recunoștința noastră decât politicianii pripășiți pe arena vieții publice.

Dacă atât de important este rolul artiștilor în societate, atunci de ce arta pură și mai ales arta națională sunt lăsate în părăsire de către societatea noastră?

De ce poezia populară și cronica sunt uitate și ignorate?

De ce întreaga pleiadă de autori români nu este gustată, pe când librăriile gem de publicațiile străine de un caracter artistic indoelnic?

De ce teatrele noastre sunt goale pe când *ru-lotele* și trupele de strînsură alcătuite din lepădăturile scenelor străine sunt cercetate? De ce bogata și frumoasa noastră literatură e obiectul indiferenței generale?

Că e bogată, o dovedește simpla enumerare de artiști recunoscuți: Alecsandri, Eminescu, Delavrancea, Carageale, Coșbuc, Vlahuță etc.

Că e frumoasă o dovedesc operele găsite că merită a obține premiile Academiei, ministerului și ale altor instituții de cultură.

Care să fie cauza acestei crize dăunătoare progresului nostru cultural?

Cauza acestei indiferențe se găsește în două serii de fapte: unele adânci, altele superficiale. Cele superficiale sînt moda, capriciul, interesul de moment; cele adânci: defectele de rasă: fanfaronada, limbuția și defectul de educațiune a generațiilor tinere.

Aceasta educațiune făcută într'un mediu străin sau într'un mediu sterp în afară de spiritul de familie și cel național, dă sufletelor o formă ce e cu totul deosebită de psihologia română.

Și mai ales educațiunea fetelor, viitoarele soții și mame, e neîngrijită. Crescute de dădaci și guvernante străine din primii ani ai copilăriei, mințile și inima lor, întotdeauna ca ceapa moale, primesc și păstrează urmele pe cari le lasă aceste persoane cu alte credințe, cu alte obiceiuri, cu alte sentimente decât ale noastre. Apoi trimise în pensionatele de călugăriți sau altele, capătă dragoste de o limbă, o literatură, un fel de trai deosebit.

Și atât dacă ar fi numai înse întorcându-se în țară, dacă nu cu credința religioasă schimbată, sînt mai totdeauna cu desprețul pentru pretinsa barbarie de la noi, rezervind cea mai fină a lor batjocură pentru tradiție și datinele strămoșești.

Cele mai multe din ele sînt fluturatece; ocupându-se de toalete și plimbări, invidiind amicele, cercetând să afle secretele celorlalte pentru cari au o curiozitate vecinic deșteaptă și nesatisfăcută, neavînd alt ideal decât a se îmbrăca mai luxos decât pot, a părea mai frumoase decât sînt, a se mărita mai căt mai degrabă și cu un bărbat căt mai bogat.

Educațiunea băetilor, mai complicată dar mai puțin delicată dă aproape aceleași rezultate.

De mici băeți dați la școală și lăsați acolo în voia întemplerii, profesorul n'are alt scop decât ale încercă mințile cu știința, iar educațiunea inimei și a caracterului e lăsată pe al doilea plan sau în părăsire, așa că cei mai mulți ies din școală desorientați, lipsiți de voință și direcție.

Cu cei cari rămân în țară o posibilitate de ameliorare există. În contact cu lumea mai mult sau mai puțin bună, mai mult sau mai puțin inteligentă, deprinși a se cunoaște și a se judecă unii pe alții, se ridică și se apropie de acel spirit comun și se pătrunde de ideile românești.

Cu cei inși cari se duc în străinătate lucrul stă altfel. În afară de rarele excepțiuni ale alor ce se duc cu gând hotărit la studiu și ne aduc puteri mărite, cunoștinți înmulți și decî un patriotism mai

luminat; ceilalți gloata de spirite mediocre, speriați și fascinați de produsele civilizațiunii europene, duc acolo o viață de plăceri prin cluburi și baluri, teatre și hipodromi, cheltuind ca niște prinți de contrabandă bani agonisiți cu greu de vre-un strămoș cuminte. Și apoi se întorc în țară îngâmfați și desprețuitori, aducându-ne de acolo năravurile rele, deprinderea de risipă și ca pecetie sufletească snobismul. Snobismul, aceasta plantă ce crește în societățile cosmopolitice și pe care o aclimatează la noi.

Snob, cuvînt de origine engleză, creat pentru a însemna nerozia stingace, a fost împrumutat de francezi „pentru obrăznicia lui monosilabică” și transformat în ocupațiune pentru a însemna aceasta psihologie particulară.

Snob este omul care vrea să apară altora mai mult decât e; e omul speriat de luxul, felul de a fi al alt cuiva și care vrea să-l imite, împrumutându-i numai semnele esteriore. Snobilul nu e numai decît un om nerod, ei poate fi și inteligent sau sentimental. Snobi poți întîlni în toate stratele sociale, în toate profesiile.

Așa snob e burghezul, care speriat de luxul nobilimei în împrută portul, ceremonialul, uzanțele, etc.

Snob e poetul, care în vulgaritatea spiritului se uși închipue ca lăsând plete și avînd o îmbrăcăminte excentrică și o conduită cinică, presintă închietudinile unui suflet romantic.

Snob e domnul sau doamna din societate, care dorind să treacă drept oameni pătrunși de cultura apusului, afectă sentimente de rafinerie prețioasă useasă de o limbă — cea franceză firește — care singură, pretind ei, poate exprima subtilitatea gândului lor.

Snobi și snobism, la toți și în toate părțile, la teatru, concert, parlament, bal, întrunire, visite etc.

Și apoi căt de greu e de convins o astfel de persoană de mărimea păcatului ce comite, căt de greu de readus pe calea sincerității și a dragostei de neam.

Degeaba îi spuî că o astfel de monstruositate nu se întemplă nicăiri unde elita socială e conștientă de rolul ei. Că nu e permis unei generațiuni să periclitaze moștenirea culturală ce i s'a încredințat și aceasta cu atât mai mult, cu căt vițiile și le hrănește cu bani procurați de țara ce o desprețuește.

Degeaba le arăți paguba adusă neamului, când nu vorbesc limba națională care ar căștigă în bogăție de termeni și în nuanțe de accepțiuni, fiind întrebuintată ca mijloc de comunicare între suflete devenite serioase.

Sau paguba adusă prin indiferentismul față de arta și literatura națională. Lipsa unui public cititor sau ascultător, prin descurajarea ce provoacă artiștilor, este un refrenator al activității lor.

Și ca o dovadă de nevoea absolută de un public, pe care o resimte un artist, citează cazul celebrei Wolter. Chemată fiind la München ca să repesinte: Messalina lui Wilbrandt, în imensa sală a teatrului regal, în care se găsiă ca unic spectator regele-poet Ludovic II de Bavaria retras în umbra logei sale, fu atât de reu impresionată de acea sală goală încât la sfîrșitul reprezentațiunii fu cuprinsă de un teribil acces nervos; și chiar mai târziu numai amintirea acelei serii îl provocă tremur; întrebată asupra cauzei acestui fapt, spunea că șirele de bănci goale i se păreau atâtea brațe ale unei fantasme

ce-și întindea ghiarele asupra ei și căscăturile logilor i se păreau atâtea tivgi de mort cu fălcile deslegate gata să o apuce.

Și dacă atâtea argumente nu servesc spre a readuce pe rătăciți pe calea dreaptă, tot ar mai fi un mijloc de scăpare. Încă de multă vreme popoarele străine au căutat să aibă transpuse în limba lor capo-d'perlele literaturilor străine și deci și pe ale noastre.

Așa Alecsandri e tradus în limba franceză de Bengescu, în limba engleză de Stanley. Antoniu Roques traduce poeziile noastre populare, de asemenea și Jules Brun în Romancero roumain, Eminescu e tradus de M. M. V. în germană de Tecontia, Caragiale e tradus și reprezentat în Germania, în limba franceză e tradus de Neuschotz și chiar da ocazia unui plagiat ce a fost reprezentat pe scena teatrului odeon, Slavici, D. Zămbrescu și atâția alții sunt traduși.

N'au decât aceste distinse personalități cu un spirit critic de împrumut, să se pătrundă de semnificarea acestui fapt, și să le cetească sub această formă, căci poate le va veni gustul a le cunoaște și din original.

Autorul ne-a făcut plăcerea să ne dea un fragment din conferința sa, pe care îl publicăm în fruntea foii noastre.



De la Academia Română.

V

Chestiunea ortografiei s'a discutat în 4 ședințe începând de sâmbăta până mercuri. Cele 5 puncte prime din propunerile comisiei s'au primit după lungi discuții cu majorități variabile. Opoziția cea mai mare s'a făcut la propunerea ca „i” scurt să nu se însemneze cu semnul scurtării, fiind 12 voturi pentru, 9 contra și o abținere. Punctul privitor la sunetul „i” s'a modificat, primindu-se ca la început să se scrie „i” și la mijloc cu „â”.

A patra ședință publică s'a ținut vineri la 19 martie (1 aprilie n.) Cu asta ocaziune a vorbit dl dr. C. I. Istrati. Titlul comunicării sale a fost: „Câteva date relative la monumentele de pe timpul lui Ștefan cel mare”. Între aceste date enumără în primul rând biserica din satul Borzești (Bacău) unde s'a născut marele domn al Moldovei și care a fost zidită de acesta la 1494 în amintirea strămoșilor sel. Vorbî apoi de podul ce se află lângă Borzești făcut pe timpul lui Ștefan cel Mare, de podul zis „Podul înalt” aflat la nordul Vasluiului și în sfârșit de podurile de lângă Cotnari construit tot pe timpul marelui domn moldovean. Revenind la biserica din Borzești, care actualmintea e în ruină și în ea nu se mai slujește, constată cu bucurie că ministerul cultelor a luat decizia de a restaura acest monument istoric. În privința cauzelor cari ar fi îndemnat pe Ștefan cel Mare să construiască biserica din Borzești, se povestesc următoarele legende:

Ștefan cel Mare se resboia în fruntea unei cete de băeți din sat cu copilul de sătean Gheorghe care avea ceata sa și reprezentă pe tătari. Aceștia învinși, Gheorghe, hatmanul tătarilor, fu judecat și spânzurat de subțiori de o cracă a unui stejar. În același timp sosese de fapt tătarii. Copiii fug și se

pitesc cum pot; numai Gheorghe, străpuns de suliți fu ucis. Ștefan, de și ajuns Domn, nu uită pe vechiul său prieten de copilărie. În prima înfrângere ce pătimiră tătarii de la el, fiul hățmanului căzu prins de ostașii moldoveni. Acesta adus la Borzești, fu atârnat de aceeași cracă și judecat. Solii hanului veniți a-l rescumpără, fure înapoiți cu darurile trimise și fiul său ucis ca și Gheorghe. Stejarul fu ars și în locul său Ștefan zidi biserica.

După o altă versiune se spune că pe când adversarul lui Ștefan era spânzurat de craca unui nuc, un iepure tulă la vale de sub un tufiș vecin. Copiii alergară după el și utară pe camaradul lor care muri în ștreang. În amintirea acestui episod Ștefan ar fi zidit biserica.

În localitate se crede că sfânta masă din altar e pusă pe trunchiul vechiului stejar tăiat. Se va putea constată aceasta cu ocaziunea restaurării.

La 4 iulie viitor e al patrulea centenar de la moartea gloriosului Domnitor. Comuna Borzești, care a văzut născând pe acest apărător al patriei și al creștinătății, n'ar fi oare locul cel mai potrivit unde s'ar putea serbători memoria lui?

Continuând dl dr. Istrati vorbește de vr'o douezeci de biserici construite în țară în amintirea glorioaselor sale resboae, dând explicațiuni asupra fiecăreia din ele, precum și asupra unei inscripții și embleme remase de pe acele vremuri.

Dl dr. Istrati își termină conferința insistând asupra necesității de a se alcătui o lucrare completă relativ la monumentele bisericesti, lucrare care ar aduce lumini noi asupra trecutului, — aplaudat și felicitat de toți.

Dl A. D. Xenopol, care anunțase o comunicare pentru ședința aceasta, din cauză de indispoziție o amână pentru altă dată,

Premii noi. La propunerea secțiunii literare s'au fixat următoarele două subiecte de premii:

Pentru premiul Neuschotz de 2000 lei în anul 1909: „Industria casnică la Român; trecutul, starea actuală și în viitor”.

Pentru premiul Bodescu de 1500 lei din 1909: „Elementul național în poezia lui Eminescu”.

Decernarea premiilor anuale. În ședința de sâmbătă, 2 aprilie n., a început discuția asupra lucrărilor prezentate la concursul premiilor anuale.

La premiul Alexandru Bodescu de 1500 lei, dimpreună cu 1000 lei dăruiti de dl I. Kalinderu, pentru monografia unei comune, precum anunțaserăm, a intrat o singură lucrare, care înse conform raportului amenunțit al dlu I. Kalinderu, nu întrunește condițiile cerute, deci premiul i s'a refuzat. Totodată s'a decis ca același subiect să se mai publice odată cu un program mai precis.

Premiul Năsturel-Herescu de 4000 lei, a fost propus de comisiunea de premii să se dea dlu I. Al. Brătescu Voineșoi pentru volumul său de Novele și schițe. Ședința plenară înse a respins propunerea cu 19 voturi contra și 6 pentru. Prin urmare acest premiu nu s'a dat nimenuia.

Premiul Statului Lazăr de 5000 lei, la propunerea comisiei premiilor, nu se acoardă nici unei lucrări.

Premiul Adamachi de 5000 lei se împarte între următorii autori:

Dlu Andrei Bârseanu, pentru „Istoria școalelor centrale române gr. or. din Brașov”, — 2000 lei;

Dlul Vasile S. Moga, pentru „Alcătuirea unei gospodării rurale” — 500 lei.

Dlul D. S. Nenitescu, pentru: „Studiul asupra fluviilor convenționale. Dunărea și Dreptul internațional public” — 1000.

Dlul Al. A. Belcik, pentru: „Studiul de legislație comparată. Copilul natural”, — 500 lei.

Restul de una mie lei se capitalizează.

Alegeri:

Membrii onorari au fost aleși: Alfred Gaudry renumit paleontolog francez; V. Iagie profesor la universitatea din Viena.

Membrii corespondenți: în secțiunea științelor, dr. Em. Rigler, profesor la facultatea de medicină în Iași; Mihail Râmniceanu inginer; în secțiunea literară, Dimitrie Dan etnograf în Bucovina și preot în Straja; Enea Hodoș profesor de limba română la institutul teologic-pedagogic din Caransebeș.

Delegațiunea: președinte I. Kalinderu; vicepreședinți: D. C. Ollanescu, Erbicean, Haret.

Comisiunea premiilor anuale Eliade-Rădulescu de 5000 lei și Adamachi de 5000 lei, precum și pentru Marele premiu Năsturel-Herescu de 12.000 lei, cari se vor decerne în sesiunea generală din anul 1905, se compune astfel: Bianu, Vulcan, Quintescu; Marian, Tocilescu, Xenopol; Aurelian, Hepites, Poni.

În comisiunea pentru examinarea lucrărilor cari se vor prezenta la premiul Neuschotz din 1905, de 2000 lei, despre: „Istoria vâmlor în România de la început și până în zilele noastre”, se alege: Aurelian, Sturdza, Xenopol.

În comisiunea pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Adamachi din 1905, de 5000 lei, asupra subiectului: „Poporul român din Ungaria și Transilvania de la începutul secolului XVIII încôace”, — se alege: Barbu, Bogdan și Vulcan.

În comisiunea pentru examinarea lucrărilor, cari se vor prezenta la premiul Lazar din 1905 de 5000 lei, asupra subiectului: „Starea economică și socială a României actuale” — se alege Aurelian, Kalinderu și Poni.

Constituirea secțiunii literare.

În secțiunea literară, la propunerea dlui Maiorescu, cu accentuarea jubileului de 40 de ani al revistei „Familia”, între aplauzele întregii Academii, se alege președinte Iosif Vulcan, care la rândul său mulțumește în termeni călduroși pentru aceasta onoare. Vicepreședinte se alege Iacob Negruzzi. Secretar al secțiunii se relege Nic. Quintescu.

Sesiunea generală se va închide mâine joi.

TEATRU.

Reprezentare teatrală română în Lugoj. Reuniunea română de muzică și cânt din Lugoj aranjează la 12 și 13 aprilie n. o reprezentare teatrală în teatrul orașului. Se va juca „Treii doctori” comedie într'un act localizată de dna Virginia A. Vlaicu și, sub conducerea dlui dirigent I. Vidu „Craiu nou” (Lună nouă) operetă originală în 2 acte, textul de V. Alecsandri, muzica de C. Porumbescu.

Teatru în Cricău. Inteligența română din Cricău și impregiurime va da la 12 aprilie o reprezentare teatrală. Se vor juca piesele: „Esecutorul” comedie într'un act de N. Țintariu și „Sărăcie lucie”

comedie populară într'un act de Iosif Vulcan. După teatru dans.

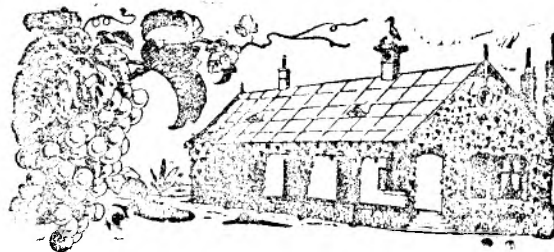
GEENOUP?

Știri personale. Dșoara dr. Valeria Curtuțiu a fost numită de comitele suprem al comitatului Bichiș în postul de medic secundar la secția de medicină a spitalului comitatens. Pân' acuma dșoara Curtuțiu a practicat medicina în Arad. — Dl dr. Titu Perța, absolvent al facultății de medicină din Viena, după o practică de 3 ani ca medic în spitalele din Sighișoara și Dicio-St. Martin, se va stabili ca medic în Făgăraș.

Feminismul în România. Dna Constanța de Dunca-Schiau a ținut în duminica Floriilor în palatul Ateneului Român o conferință sub titlul pus în fruntea acestor rânduri. Sala înțesată de lume a ascultat cu cea mai mare plăcere lucrarea distinsei conferențiare, plină de gândiri profunde basate pe studii amănunțite ale stării publice și sociale din România. Conferința bine compusă și frumos prezentată a făcut impresiunea cea mai mare în auditor, care a subliniat cu dese aplauze frumoasele enunțuri.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296b).

Să plantăm umbrar de viță de vie
pe lângă ori ce casă și în grădinile noastre
de casă,
în pământ și în nesip.



Pentru acest scop înse nu se potrivește ori ce soi de struguri, de și toate soiurile sunt plante curpenitoare, fiind că o parte mare din ele, chiar și dacă se desvoaită, nu dă roade, din care cauză mulți nu au putut obține nici un rezultat. Dacă înse se plantează soiuri bune pentru formarea de verdeață, acestea provéd apoi casa pe întreg timpul coacerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămăloși și alte soiuri de struguri dulci.

Strugurii cresc pretulindenea în patria noastră și nu există casă, pe lângă a cărei ziduri nu ar putea fi cultivați, cu neînsemnate spese; afară de aceea servesc de cea mai frumoasă podoabă și pentru alte clădiri, grădini, garduri ș. a. fără să detragă cât de puțin din locul menit pentru alte scopuri. Și apoi strugurii sunt cele mai mulțămitoare poame, de oare ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un preț-eurent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă poștală, se trimite fiecăruia, gratis și franco.

Erste Érmelléker Rebenschule. Nagy-Kágya, p. u. Székelyhid.